

ירושלים 1967-2020:
כל האמת על איך נראה סיפוח

אוגוסט 2020

ביוני 1967, כבשה ישראל את מזרח ירושלים וכל שטח הגדה המערבית (וכן רמת הגולן, חצי האי סיני ורצועת עזה). שבועות מספר לאחר מכן, עוד ביוני 1967, סיפחה ישראל בפועל, באופן חד צדדי ובניגוד לחוק הבינלאומי את ירושלים המזרחית (7 קמ"ר) ועוד למעלה מ-60 קמ"ר משטח הגדה המערבית הסובב אותה וצירפה אותם ליחידה אחת, "מזרח ירושלים", הכפופה לעיריית ירושלים ולחוק הישראלי. מאז 1967 ועד לרגע זה זהו השטח היחיד בגדה המערבית שסופח בפועל למדינת ישראל. **אם רוצים להבין מה הסיפוח יעשה לישראלים ולפלסטינים אפשר וצריך ללמוד מהניסיון של מזרח ירושלים:**

1. ב-1967 סיפחה ישראל את כל שטח מזרח ירושלים אבל לא סיפחה באופן מלא את תושביה. התושבים הפלסטינים, המהווים כיום כשליש מתושבי העיר, לא הוזמנו להיות חלק מן הישות הפוליטית הישראלית אלא כתושבי קבע בלבד, מעמד הנמוך משמעותית ממעמד של אזרחות, וניתן גם לשלילה. מבני ובנות המקום הם הפכו בעקבות הסיפוח לתושבים ללא אזרחות וזכויות פוליטיות, הנידונים לתלות ולארעיות מתמדת.¹ הם אינם יכולים לבחור ולהיבחר לכנסת, להתארגן באופן חופשי, לבנות ולפתח את סביבתם הפיזית כנדרש או לבחור את מקום מגוריהם מבלי להסתכן בשלילת מעמד התושבות.

ומה יהיה אם ישראל תספח עוד שטחים בגדה המערבית? קברניטי הסיפוח כבר הבהירו כי הפלסטינים החיים בשטחים שיסופחו במסגרת תכנית טראמפ לא יזכו אפילו למעמד התושבות לו זכו בזמנו תושבי מזרח ירושלים. **אפשר לקרוא לזה בשמות שונים, אבל לא ניתן להימנע מהמסקנה שכל סיפוח גורר אתו משטר הפרדה המבסס מעמדות אזרחיים נבדלים ומופלים.**

2. מאז 1967 פעלה ישראל בדרכים שונות לדחוק את התושבים הפלסטינים מהעיר:

- כ-15,000 תושבים איבדו במהלך 52 שנות סיפוח את מעמד התושבות ואת יכולתם לגור בעיר מולדתם, בסמוך למשפחותיהם.
- גדר הפרדה שנבנתה בשנות האלפיים ניתקה בפעל שמונה שכונות מזרח ירושלמיות מן העיר. בשכונות אלה חיים כיום כשליש מתושבי מזרח ירושלים (כ-120,000 תושבים) החיים ללא שירותים ותשתיות בסיסיים ונאלצים לעבור יום יום במחסום כדי להיכנס לעירם.² תכנית טראמפ קבעה ששכונות אלה ינותקו באופן סופי ופורמלי מהעיר.³

משטר הפרדה וסיפוח מעצם טיבו רואה בצד השני לא יותר מאיום דמוגרפי מתקתק ומגביר בהתמדה את המאמצים והאמצעים לדחוק אותו מהשטח.

3. מאז 1967 עשתה ישראל כל מאמץ להשתלט על אדמות מזרח ירושלים. היא הפקיעה למעלה משליש מאדמות תושבי מזרח ירושלים, עליהן נבנו שכונות ענק לישראלים ואף לא שכונה אחת לתושבים הפלסטינים. גם זכויות הבניה של התושבים הפלסטינים בשכונות שלהם הוגבלו מאוד. רוב מהלכי הפקעה הגדולים התרחשו כבר בשנים הראשונות לאחר הסיפוח. כפי שהוכיחה לאחרונה פסיקת בג"צ בעניין חוק ההסדרה, ללא מעמד ריבוני רשמי המדינה מוגבלת ביכולותיה להכשיר הפקעה גורפת ואפילו מוגבלת של אדמות פרטיות ובאופן שאינו משרת את כלל התושבים.⁴ ואכן אחת ממטרותיו העיקריות של הסיפוח המתוכנן ב-2020 היא **לנצל את האפשרויות הגלומות בחוק הישראלי להשתלט על אדמות פלסטיניות נוספות ולהכשיר את האדמות הרבות שכבר נגזלו.**

1 דוח עיר עמים, זמניים קבועים

2 דוח עיר עמים, עקורים בעירם

3 דוח עיר עמים, תכנית טראמפ ועתיד ירושלים

4 ראו **דבריו של עו"ד מיכאל ספרד**, ממייצגי העותרים בבג"צ חוק ההסדרה "הארץ" מסביר: מדוע פסל בג"ץ את חוק ההסדרה, והאם הסיפוח יוכל להחליפו? הגר שיזף, 11.6.2020

סיפוח מתוכנן - ירושלים הגדולה

יוני 2020

עיר עמים
ir amim
عير عميم

שטח שיסופח ע"פ תוכנית טראמפ	שטח בנוי ישראלי	תוואי הגדר	הקו הירוק
שטח שסופח ב-1967	תוכניות לבנייה ישראלית	תוואי הגדר המתוכנן	גבול השיפוט העירוני
	שטח בנוי פלסטיני	מחסום	העיר העתיקה

* שטחי הסיפוח מבוססים על מפה שיצר דן רותם על בסיס תוכנית טראמפ

4. בעקבות סיפוח מזרח ירושלים ב-1967 נכנסו לתוקף שני כלים חוקיים לפינוי תושבים פלסטינים מבתיהם: חוק נכסי נפקדים (1950) וחוק הסדרי מנהל התש"ל (1970). צמד חוקים אלה מאפשר הפקעה של רכוש פלסטיני שבעליו בארץ אויב או אפילו בחלק של הגדה המערבית שמחוץ לירושלים, ומורה על העברת רכוש שנותק ב-1948 מבעליו, באופן חד צדדי ורק לבעלים יהודים.⁵ באמצעות שני חוקים אלה פונו ונמצאות בסכנת פינוי מבתיהן מאות משפחות במזרח ירושלים, לרוב על ידי עמותות מתנחלים בסיוע המדינה. אכן, גם תחת מצב כיבוש לא חסרים כלים להשתלטות על אדמות ובתים של פלסטינים והדברים ידועים ומוכחים. **אך במקרה של סיפוח יפתחו אפשרויות נוספות לנישול תושבים פלסטינים מבתיהם ומאדמותיהם.**

5. מאז 1967 עשתה ישראל ניסיונות חוזרים להרחיב את גבולות הסיפוח של ירושלים אל עבר "ירושלים הגדולה" הכוללת גם את גושי ההתנחלויות מסביב לעיר: מעלה אדומים, גוש עציון וגבעת זאב:

- תוואי גדר ההפרדה באזור ירושלים מקיף את שלושת גושי ההתנחלויות ומקדם בפועל את תכנית "ירושלים הגדולה".⁶ ב-2018 הונחו על שולחן הכנסת שתי הצעות חקיקה לסיפוח "ירושלים הגדולה". תכנית טראמפ אמצה את רוח הצעות החקיקה וקבעה את תוואי גדר ההפרדה כגבול ירושלים. **כך, עוד בטרם יינקטו צעדי סיפוח רשמיים, הכיר ממשל טראמפ בסיפוח דה-פקטו של "ירושלים הגדולה".⁷**

- סימנים רבים מראים ש"ירושלים הגדולה" או חלקים ממנה נכללים בתכנית הסיפוח הרשמי של 2020. יתרה מזו, בעקבות הלחצים מבית ומחוץ עולה לדין האפשרות של "סיפוח קטן" הצפוי להתמקד ב"ירושלים הגדולה" או חלקים ממנה. משמעותו של ה"סיפוח קטן" אינה קטנה כלל. "ירושלים הגדולה" חודרת לעומק הגדה המערבית ולמעשה מבתרת אותה לשניים ולמובלעות רבות נוספות. גם ללא צעדי סיפוח נוספים **"ירושלים הגדולה" לבדה מחסלת את הסיכויים לפתרון שתי המדינות ושוללת את זכות הפלסטינים להגדרה עצמית ולחיים ריבוניים.**

- **בכו התפר בין גבולות הסיפוח של 1967 ("ירושלים המאוחדת") לגבולות הסיפוח הצפוי של 2020 ("ירושלים הגדולה"),** חיות קהילות פלסטיניות המצויות בסיכון גבוה במיוחד של נישול וגרוש, ביניהן: וולאג'ה מדרום ירושלים וחאן אל אחמאר בגוש מעלה אדומים. קהילות אחרות כבתיר בדרום ירושלים יוותרו מחוץ לסיפוח אך ינותקו מאדמותיהן ויהפכו למובלעות מבודדות. כבר עתה גדר ההפרדה המסמנת את גבולות "ירושלים הגדולה" מפרידה מאדמתן וכולאת במובלעת מבודדת את הקהילות ביר נבאללה, בית חנינא אל-בלאד ואל-ג'יב המצויות בגוש גבעת זאב מצפון לירושלים. **סיפוח שטחי ירושלים הגדולה יביא לביתור נוסף של המרחב הפלסטיני מסביב לירושלים, ולגרושן, כליאתן במובלעות מפורדות ואבדן אדמותיהן של קהילות פלסטיניות החיות בו.**

תכנית הסיפוח תשנה פעם נוספת את פני ירושלים ואת עתיד הסכסוך הישראלי פלסטיני כולו, ותדון את הישראלים והפלסטינים כאחד אל מציאות קבע מסלימה של אדונים ונשלטים. כולנו מחויבים לעשות הכול כדי למנוע את הסיפוח. בירושלים כמו במרחב הישראלי-פלסטיני כולו, חיים בטוחים ויציבים יוכלו להתקיים רק מתוך הכרה במכלול זיקותיהם של שני העמים, וכאשר שניהם יוכלו לנהל את חיי היומיום ואת חייהם הקולקטיביים באופן עצמאי, דמוקרטי, שוויוני וללא פחד. על החזון הזה נמשיך להיאבק בירושלים ומחוצה לה.

5 דוח עיר עמים, "בוכחים אך נפקדים - חוק נכסי נפקדים"

6 דוח עיר עמים, יוזמות חקיקה ותוכניות ממשלה לשינויים חד צדדיים בגבולות ירושלים

7 נייר עמדה של עיר עמים, "השלכות תכנית טראמפ על עתיד ירושלים"

This publication was produced with the financial support of the European Union.
Its contents are the sole responsibility of Independent Opinion and do not
necessarily reflect the views of the European Union

**עמותת עיר עמים ליציבות,
שוויון ועתיד מדיני מוסכם בירושלים**

עיר עמים היא עמותה ישראלית בלתי-מפלגתית העוסקת במורכבות החיים בירושלים בהקשר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני ובעתידה הפוליטי של העיר. עיר עמים פועלת במגמה שירושלים תהיה עיר תקינה ושוויונית, תוך קידום התנאים לעתיד פוליטי מוסכם בירושלים.

הרכבים 9 | ת.ד. 52113 | ירושלים 9152101 | טלפון 02-6222858 | פקס 02-6233696
www.ir-amim.org.il | mail@ir-amim.org.il